

Het Waterstadgenootschap Rotterdam, vier dames, één doel

De 17e etage in een woontoren aan de Wijnhaven met zicht op de Maas en de Willemsbrug. Een mooier uitzicht kan bijna niet in Rotterdam. Een ontmoeting met drie van de vier dames van het Waterstadgenootschap Rotterdam. Een paar uur gevuld met verhalen over de omgeving waarin zij wonen. Elbrig de Groot, Fieke Bregman, Margreet Doe, alle drie geïnspireerd door deze bijzondere plek. Nu bekend als Waterstad en vroeger ook wel 'Rotterdamse Grachtengordel' genoemd. (De vierde dame van dit kwartet, Myranda Mulder, was helaas verhinderd.)

De interesse voor de geschiedenis van Rotterdam en in het bijzonder van het stadsdeel waar zij met veel plezier wonen of gewoond hebben, scheidt een bijzondere band. De een was jaren werkzaam als kunsthistorica bij o.a. Museum Boijmans van Beuningen. Twee van de dames werkten tijdens de stadsvernieuwing in de jaren tachtig en daarna op verschillende plekken in en aan de stad. En de laatste was werkzaam als logopedist in de jeugdgezondheidszorg, maar was altijd zeer geïnteresseerd in de geschiedenis van de plek waar zij woonde. Een toevallige ontmoeting op een netwerkbijeenkomst van cultuurscout Menno Rosier bracht hen samen. Hoewel zij elkaar eerder niet kenden, ging het daarna vanzelf.

Ze vroegen zich af wat de verhalen waren achter de enkele nog aanwezige oude (gerestaureerde) panden. Wie hebben er gewoond? Wat zijn die bijzondere ornamenten aan gebouwen en bruggen? Wat betekenen de namen van straten, huizen en andere verwijzingen naar de rijke historie van het gebied? Zij volgden hun blik door de straten en zorgden ervoor dat ze meer te weten kwamen over de dingen waar hun oog op viel. Handel, scheepvaart, religie, kunst en cultuur hebben vier eeuwen hun stempel gedrukt op Waterstad. Dit willen zij als Waterstadgenootschap weer zichtbaar maken voor iedereen.

Gelegen tussen het centrum en de rivier was dit gebied door de eeuwen heen vol bedrijvigheid. Hier vond tijdens het twaalfjarige bestand (1609-1621) in de Tachtigjarige oorlog met Spanje, de eerste echte stadsuitbreiding plaats en werd de middeleeuwse stad tweemaal zo groot. Hier werd handelgedreven, meerden schepen vanuit de hele wereld aan. Kooplieden bouwden er hun riante grachtenpanden en handelshuizen. Consulaten werden juist daar gevestigd en zeelieden zochten er vertier. Sommigen vertrokken weer met hun schip, anderen bleven in Rotterdam. Dit alles werd weggevaagd tijdens het bombardement van 14 mei 1667. Wat overbleef waren de bruggen en de havens.

Na de oorlog lag het accent op werken en binnenvaart. Pas in de jaren 70 werden in dit verweesde gebied de eerste woningen (het Leuvekwartier) gebouwd. Woningen voor gezinnen met kinderen uit de binnenstad, die konden spelen op een verhoogd wandeldek zonder auto's. Pas in de loop van de jaren negentig kreeg wonen in de binnenstad echt voet aan de grond. De binnenvaart verdween langzaam en er werden veel plannen gemaakt voor Waterstad en de woningbouwers zagen er wel brood in.

Het was belangrijk voor de reeds actieve bewonersvereniging Leuvekwartier en de Vereniging Van Eigenaren van de nieuwe torens om alert te zijn op de ontwikkeling van deze plannen. Wat zou dat allemaal gaan betekenen voor de woon- en leefomgeving? Zou dit Waterstad wel het maritieme karakter behouden? Elbrig was een van die actieve bewoners van het eerste uur in het Leuvekwartier. Net als Margreet die vanuit haar dagelijkse werk in het Oude Noorden betrokken was bij de stad. Zij woonden hier al in de vorige eeuw. Myranda en Fieke volgden na 2000 toen wonen in de binnenstad al veel meer in zwang was gekomen.

Toch maakten zij al snel na de eerste ontmoeting plannen voor hun 'project' om de geschiedenis van dit gebied boven water halen. Ze begonnen – met het verzamelen van foto's van vroeger. Hoe zag het gebied er destijds uit? Welke bedrijven zaten en wie woonden er? Deze zoektocht bracht hen naar bibliotheken, archieven, musea en andere steden. Er ontstonden nauwe banden met deskundigen, ouderen en ondernemers in het huidige gebied. Zowel het eigen archief als het netwerk breidden zich uit. Eerst kwam er één folder en er volgden meer.

Tot op heden zijn al tien folders verschenen met ieder een eigen thema. De onderwerpen geven niet alleen informatie, maar zijn ook voorzetten om thema's in de wijk zichtbaar te maken. De folders worden gebruikt om nieuwe bewoners kennis te laten maken met de rijke historie van het gebied waar zij gaan wonen, om bezoekers uit eigen stad mee te verbazen, om toeristen mee te verleiden en om partners te vinden bij de realisatie van plannen. Sinds 2016 zijn de dames aanwezig met een goed uitgeruste stand op evenementen als het Wijnhavenfestival of het jaarlijkse Oude Havenfestival. Zij overhandigen foto's, boeken en natuurlijk de eigen folders met persoonlijke uitleg aan belangstellenden. Bovendien verzorgen zij rondleidingen over onder andere het ontstaan van Waterstad 400 jaar geleden en de toekomstige plannen voor het Wijnhaveneiland. In totaal zijn er zo een zevental themawandelingen samengesteld.

Hun belangstelling voor de historie en het erfgoed heeft ook geleid tot intensieve contacten met Museum Rotterdam. Spuurwerk in het depot van het Museum leverde na inventarisatie tientallen ideeën voor volgende projecten op. Bijvoorbeeld om de gevelbeelden Maas en Rotte, afkomstig van het kantoorgebouw Hermes aan de Glashaven, weer terug te laten keren naar een nog nieuw te bouwen toren door architectenbureau Klunder aan de Glashaven. Op initiatief van het Waterstadgenootschap zijn de juiste contacten gelegd. Gevelstenen,

gevelbeelden en ornamenten uit de oude stad, die na afbraak of na het bombardement in de gemeentelijke collectie terecht kwamen, liggen te wachten op een nieuwe plek in het Maritiem District. Er zullen dus nog vele ideeën en plannen moeten worden uitgewerkt in samenwerking met bijvoorbeeld de gebiedscommissie, ambtenaren van de gemeente, ondernemers en andere enthousiaste betrokkenen die de geschiedenis een warm hart toedragen.

Om de passie voor ons erfgoed, de historie en de lessen die te trekken zijn uit eerdere perioden in de geschiedenis, op een goede manier voor het voetlicht te brengen wordt gewerkt aan een minitentoonstelling. Deze kan voorzien van gerichte informatie ingezet worden om verschillende doelgroepen te bedienen: nieuwe bewoners, bezoekers en vele anderen. Bovendien wordt overwogen om de folders te bundelen tot een gidsje en te vertalen in het Engels. Uiteraard komt er ook een website waar al het materiaal op te vinden is, maar de ervaring leert dat voor bewoners en bezoekers van het gebied een persoonlijke benadering aangevuld met folders en rondleiding uitstekend werkt. Ongetwijfeld komt dit ook door de gepassioneerde manier waarop deze vier enthousiaste bewoonsters vertellen over hun Waterstad. Voor hen geldt dat leren van de historie inspireert voor zowel het heden als de toekomst. Wij hopen nog veel van het Waterstadgenootschap te zien en te horen. Ze zijn van harte bereid om hun medeleden van het Historisch Genootschap Rotterodamum in de lente van 2019 eens rond te leiden in het Maritiem District.

Voorjaar 2019 zal geactualiseerde informatie over het Waterstadgenootschap beschikbaar zijn op:

www.maritiemdistrict.nl. U kunt contact opnemen via info@waterstadgenootschap.nl

Op het gebouw de Wijnhaeve werd het eerste fotopaneel geplaatst met een beeld van hoe deze plek er vroeger uitzag. Dit initiatief is zo enthousiast ontvangen dat er nu nagedacht wordt over nieuwe plekken in de omgeving van de Wijnhaven om meer fotopanelen te plaatsen.